

Misjonen utfordrer kirken – saksorientering fra Kirkerådet til Kirkemøtet

Den globale situasjon

Da norsk misjon startet sitt arbeid i forrige århundre, var det for en stor del til unådde grupper på andre kontinent. Arbeidet hadde preg av nybrottsarbeid – det var som oftest ingen lokal samarbeidende kirke. Vi står i dag overfor en verden der unådde grupper finnes på alle kontinent og samtidig finnes det lokale/nasjonale kirker i alle verdensdeler og i de fleste land. De fleste av norsk misjons samarbeidskirker er nå medlem av Det lutherske verdensforbund (LVF) og mange også i Kirkenes Verdensråd (KV). Den norske kirkes representanter møter utsendinger fra disse kirkene i internasjonale økumeniske sammenhenger som likeverdige kirker.

Det lutherske verdensforbund utarbeidet i 1988 et misjonsdokument (Together in God's mission). Her understrekes det at all misjonsarbeid skal skje i samarbeid med lokale kirker overalt der misjon drives utenfor vårt eget land. Det er et mål for LVF at all misjon, også misjon til unådde grupper, skal drives i samarbeid med den lokale kirke og dersom dette ikke finnes – i samarbeid med nærmeste eksisterende kirke.

Dette er også viktig for at alle kirker skal kunne oppnå selvstendighet og økonomisk uavhengighet. Misjonen må tilby sin kompetanse og sine ressurser til den lokale kirke slik at den på fritt grunnlag kan samarbeide med andre kirker om misjon. På denne måte understrekes det at misjon først og fremst er den lokale kirkes og menighets oppgave og oppdrag.

Misjon på globalt plan kan ikke skilles fra misjon på lokalt plan. I begge tilfeller er det tale om å bringe det glade budskap videre i ord og handling, – i forkynnelse og tjeneste til dem som ennå ikke har tatt imot Kristus som sin Frelser. Den globale og den lokale misjon er to uttrykk for det samme oppdrag, den samme «utsendelse».

En menighet som ikke er aktivt misjonerende, er døende. Et fellesskap som er mer opptatt av vedlikehold enn av rekruttering og tjeneste for andre, lever ikke i samsvar med Jesu klare utfordring til oss om å bringe budskapet i ord og handling videre og videre ut.

Ansvar for kirkens misjonsoppdrag er uløselig knyttet sammen med ansvaret for kirkens enhet. Skal vi som kristne og som kirke bære frem et troverdig vitnesbyrd, må vi arbeide for at vi kan gi et samlet vitnesbyrd. Kirker og misjonsarbeidere må samordne sin virksomhet på hvert sted og arbeide aktivt for at misjonsarbeidet skal ha et solid fotfeste i den stede kirke og kultur. Når vi som kristne kan vise en enhet i alt mangfoldet, blir vi troverdige vitner. Ikke bare i forholdet til de steder hvor norsk misjon tradisjonelt har sendt misjonærer, men også i den aktuelle situasjon i forhold til de ulike kirkesamfunn i det tidligere Øst-Europa er det viktig at vi samarbeider med og samordner vår virksomhet med allerede eksisterende kristen virksomhet.

Situasjonen i «misjonslandene»

De fleste steder der norsk misjon arbeider, er det nå etablert selvstendige kirker som på egne premisser deltar i nasjonale, regionale og internasjonale kirkelige nettverk og organisasjoner. Utsendinger fra Den norske kirke er medarbeidere som formelt er underlagt nasjonalt lederskap.

Et fellestrekk ved de unge kirkene er at de ser forkynnelse, tjeneste og sosialpolitisk arbeid som noe som hører organisk sammen. Det diakonale engasjementet er på en grunnleggende måte rotfestet i kirkens egen identitet som tjenende fellesskap. Bærekraften i denne identiteten er troen på den treenige Gud, med sentrum i forkynnelsen om Jesus Kristus. Nettopp sammenhengen mellom sendelse og tjeneste er et av de viktigste bidrag fra kirkene i sør til oss som nå oppfordres til å fornye vårt misjonsengasjement.

Et tungt diakonalt engasjement støttet av misjon og bistand har imidlertid også satt kirkene i en situasjon der de på kort og lang sikt er avhengig av eksterne midler. Kirkenes kapasitet for å ivareta sine lederoppgaver, og for utdanning og utrustning av medarbeidere er også på de fleste steder svært sårbar. Mange kirker har ikke en gang ressurser til å opprettholde grunnleggende menighetsarbeid. Arvede forpliktelser sammen med ressursknapphet når det gjelder både

pengar og personell gjør at kirkenes valgmuligheter og beslutningsprosesser i stor grad styres av eksterne partnere. For kirkene fortøner det seg ofte slik at ressursene de mottar fra misjonen er tett forbundet med misjonsutsendingene. Hvis de mister misjonæren, er de også redd for å miste økonomisk støtte og forbønn. Spørsmålet er derfor hvordan kirker i en global sammenheng i større grad kan dele sine ressurser slik at ansvaret for de kirkelige livsfunksjoner kan ivaretas.

Situasjonen i Norge

Kirkevirkeligheten i Norge har endret seg radikalt de siste 100 år. De lokale menigheter er blitt tilført ressurser og er blitt aktive kristne fellesskap rundt om i lokalsamfunnene. Dette har vokst fram parallelt med misjonsorganisasjonenes arbeid både ute og hjemme. Mange menigheter har derfor følt at den globale misjon var ivaretatt av misjonsorganisasjonene og derfor ikke måtte prioriteres i menighetslivet. I dag opplever vi imidlertid en sviktende lokal oppslutning om det tradisjonelle misjonsarbeid knyttet til misjonsorganisasjonene.

Dette arbeidet er og har vært preget av store geografiske forskjeller. Mens for eksempel Sør- og Vestlandet tradisjonelt har vært sterkt preget av misjonsorganisasjonenes arbeid, har dette ikke hatt samme nedslagsfelt i Nord-Norge.

Misjonsorganisasjonenes medlemmer er også medlemmer i lokale menigheter, og mange steder er det de samme menneskene som er aktive pådrivere for kristent arbeid både i menigheten og i misjonsorganisasjonenes lokale arbeid. I mange menigheter og bispedømmer arbeides det godt med å integrere misjonsengasjementet i menighetenes liv og virke, mens det andre steder synes å være nesten fraværende.

Det er også viktig å være oppmerksom på at selve «misjons»-begrepet ikke kommuniserer like godt over hele landet. Også i vårt land har vi eksempler på at misjonen ikke bare har fungert konstruktivt. Vi må derfor tenke gjennom hvilke ord og begreper som kommuniserer når vi ønsker å henvende oss til alle norske menigheter. Igjen er det viktig å holde frem at misjonsoppdraget er gitt til hele kirken og til alle kristne. Derfor må det komme til uttrykk i den lokale menighets virksomhet og daglige arbeid.

Utfordringen til oss i dag er å finne fram til hvordan dette engasjementet kan leves ut i og gjennom menighetene slik at misjonsoppdraget får et solid fotfeste i menighetens virke. Misjon er hele kirkens oppdrag og omfatter langt mer enn det arbeidet de tre misjonsorganisasjonene som er med i Kontaktforum for Menighet og Misjon (KMM) fanger opp. For Mellomkirkelig Råd (MKR) er det derfor viktig at flere aktører blir inkludert i KMMs arbeid.

Et viktig perspektiv i vår kontekst er den kunnskap og kjennskap misjonsorganisasjonene har om kirke og menighetsliv i andre kulturer og om tverrkulturell kommunikasjon. Her har organisasjonene en stor oppgave i å formidle sine erfaringer tilbake til norske menigheter for å sette menighetene bedre istand til å gi og motta impulser fra kristne i andre land og kulturer. Det å la de unge kirker komme til orde innebærer muligheter for oss til å se nye sider ved vår tro og vårt kristne liv.

Misjon som felles ansvar

Misjon er både utsendelse med og mottagelse av evangeliet i hele sin bredde, ord og tjeneste, til dem som ikke har tatt imot evangeliet. Evangeliet inneholder en kritisk dom over vårt liv og et løfte om oppreisning til nytt liv. Misjonsoppdraget lar seg ikke avgrense geografisk og det er det samme innen hver nasjon og over nasjonale grenser. Samarbeid om misjon på tvers av nasjonale grenser er et virkemiddel for å styrke hverandre i forståelsen av oppdraget og til å nå lengre ut. Samtidig er det et mål i seg selv, som vitnesbyrd for verden.

Misjonsorganisasjonene ble etablert for å ivareta et spesialoppdrag innen kirkens misjon. Formålet var å sende utsendinger dit det ennå ikke er lokale menigheter, og å legge grunnlaget for framveksten av lokale kirker. Når lokale kirker er etablert, er oppgaven å finne fram til langsiktige og gjensidig forpliktende samarbeidsformer mellom selvstendige kirker og menigheter. Slik kan vi gi hverandre gjensidig støtte for å bringe evangeliet videre i våre respektive samfunn. Sammen må vi også påta oss ansvaret for å bringe evangeliet til nye folkegrupper.

I den grad misjonsorganisasjonene ser seg selv som en del av et langsiktig, gjensidig, forpliktende kirkesamarbeid, er det en utfordring også for dem å finne arbeidsformer som omfatter menigheter i vårt land og forholder seg til våre offisielle kirkestrukturer. Misjonsorganisasjonene kan likevel ønske å konsentrere seg om pionerarbeid eller utsendelse av misjonærer som medarbeidere i unge kirker. Da er det imidlertid behov for andre mekanismer som kan sikre det vedvarende samarbeid mellom kirker for å ivareta det fulle misjonsoppdraget. Det vil alltid være behov for pådrivere i forkynnelsen av kallet til misjon, og for utrustning av menigheter til misjon. Vår kirke trenger i dag misjonsorganisasjonene også for dette.

Hva må til?

Forkynnelse

Det glade budskap om Jesu død og oppstandelse ble først forkynt i

Jerusalem og derfra har det funnet veien ut i verden og også til oss. Misjonsvirksomheten startet ikke hos oss. Vi står i en verdensvid sammenheng der misjonsarbeidet for snart tusen år siden også nådde vårt land. Den norske kirke skal være rotfestet i norsk jord. Men vi er del av et fellesskap av troende som finnes i alle nasjoner og land. Vårt ansvar for å bringe evangeliet videre stanser ikke ved vår egen menighets grenser, men favner alle mennesker i alle land.

Forkynnelsen må alltid omfatte disse perspektivene slik at vi som kristne ikke blir selvopptatte og selvtilstrekkelige. Vi må leve ut vår tro i tjeneste for nesten – enten hun bor i nabohuset eller på et annet kontinent. Ordningen med en vektlegging av misjon i åpenbaringstiden er en god hjelp i dette. Perspektivet må likevel ikke begrenses til noen få søndager i året, men ligge som en understrøm i all forkynning, undervisning, utdanning og etterutdanning.

Forståelse og engasjement

Rett forkynning er en forutsetning for forståelse av viktigheten av misjon. Informasjon om misjonsarbeidet på andre kontinenter og muligheter for å bli kjent med menigheter og kirker i andre verdensdeler er viktig for å skape engasjement. Misjonsengasjementet i norske menigheter tjener på at vi blir informert både av norske misjonærer og av representanter for søsterkirker i andre verdensdeler. Vi må bli kjent med mennesker, menigheter og kirker i andre land ved at de selv lar oss få del i deres liv. Misjon er å dele, vi er ikke bare givere, men også mottakere. Vi trenger hjelp til å se oss selv, våre begrensninger og utfordringer, fra utsiden. En forståelse av at vi i misjonsoppdraget står sammen med kirker over hele kloden vil sette oss i stand til bedre å ivareta vårt eget misjonsoppdrag.

Misjonsengasjementet kan ivaretas på mange måter, og det er derfor viktig å åpne opp for kreativitet rundt om i menighetene. Engasjementet vil ikke holdes levende dersom det utelukkende dreier seg om å samle inn penger til prosjekter «andre» har ansvaret for. Kjennskap og vennskap, nærhet og forpliktelse hører sammen. Misjon handler om levende og nære mennesker som vi trenger og som trenger oss – selv om geografien lager kunstige skiller mellom oss. Kunnskap og kjennskap om hverandre, forbønn og utveksling av erfaring må komme som resultat av et misjonsengasjement i menighetene. Kirker på andre kontinent har mye å lære oss om sammenhengen mellom forkynning og tjeneste (diakoni). Vi kan dele det vi har av kompetanse og ressurser når det gjelder f.eks. teologi, organisasjonsbygging og økonomi.

Utfordringer

Den norske kirkes menigheter utfordres til:

- Forkynnelse som utfordrer oss til å gå ut med det glade budskap. Evangeliet har nådd oss. Vi utfordres til sammen med andre å bringe det videre «fra Jerusalem til jordens ender».
- Undervisning i kristen tro er en livsnødvendighet for kristne mennesker. Først når vi vet hva vi tror, kan vi med trygghet gå videre med det glade budskap. Misjonsperspektivet må derfor inkluderes både i dåpsopplæring, konfirmantarbeidet og i voksenundervisning.
- Gudstjenesten er menighetens sentrum. Her samles vi for å høre Guds ord og bli styrket i vårt kristne liv. Fra gudstjenesten sendes vi ut for å leve som kristne i vårt hverdagsliv. I gudstjenesten må vi derfor kunne hente kraft til vår tjeneste både lokalt og globalt.
- De enkelte menigheter må utfordres til å finne ut hva de spesielt ønsker å gi videre og hvor de har behov for hjelp. Gjennom økt kontakt og vennskap mellom menigheter på tvers av kontinenter kan erfaringer deles og ny innsikt vinnes.
- Menighetene (menighetsrådene) utfordres til å tenke gjennom sitt misjonsengasjement for å se om det kan styrkes eller endres for å skape nytt liv omkring misjon.

Utfordringer til misjonsorganisasjonene og Den norske kirke:

- De sentralkirkelige råd og misjonsorganisasjonenes ledelse utfordres til å legge det nødvendige grunnlag for at det kan etableres et nært og gjensidig forpliktende samarbeid mellom menighet og misjon lokalt. På sentralt nivå bør alle misjonsorganisasjoner som definerer seg innenfor Den norske kirke inviteres inn i samarbeidet.
- Mellomkirkelig Råd og misjonsorganisasjonene utfordres til å koordinere forholdet til kirker i andre land. Bare slik kan vi framstå som *én* kirke hvor det er et bevisst samspill mellom vår arbeidsmåte innenfor de økumeniske organisasjoner og i misjonsorganisasjonenes kontakt med sine samarbeidskirker.
- Misjonsorganisasjonene utfordres til å gå inn i en dialog med norske menigheter for å støtte dem i deres ansvar og engasjement for misjon. Dette må innebære en gjennomtenkning av arbeidsformer og ressursbruk slik at misjonsarbeidet lokalt kan styrkes optimalt.
- Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd utfordres til å samle inn opplysninger om det misjonsarbeid som skjer rundt i landets menigheter/bispedømmer slik at ulike arbeidsmodeller kan vurderes og evalueres og dernest spres som ideer til videre arbeid med misjon lokalt og regionalt.

Konklusjon

Norsk misjon har drevet et aktivt misjonsarbeid gjennom 100–150 år. Når misjonen nå blir en sak for Kirkemøtet som er det øverste organ i vår kirke, må siktemålet bl.a. være å få til et nærmere samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og kirkens offisielle struktur.

Den norske kirke er medlem av KV og LVF. Som kirke ønsker vi at det misjonsteologiske engasjement vi har i disse sammenhenger skal følges opp i vår egen sammenheng. Målet med dette arbeidet må være engasjerte kristne mennesker med et levende misjonsengasjement.

Når denne saken nå tas opp på Kirkemøtet, er det viktig at misjonsorganisasjonene og Kirkerådet/Mellomkirkelig Råd kan gi en samlet visjon og utfordring til menighetene om viktigheten av et levende misjonsengasjement.

Samtidig må Den norske kirke gå inn i en dialog med misjonsorganisasjonene for å avklare hvordan vi kan opptre enhetlig overfor norsk misjons samarbeidskirker og hvordan vi kan koordinere hjelpen til bispedømmer og menigheter slik at våre norske menigheter kan fremstå som inkluderende og trygge fellesskap med lokal forankring og et globalt nettverk og engasjement sammen med menigheter og kristne på andre kontinenter.

Vurdering

Betenkningen «Menighet og Misjon» fra Kontaktforum for Menighet og Misjon (KMM) har tre hovedelementer:

- Misjonsteologiske forutsetninger
- Misjon i Den norske kirke
- Konkretisering

Betenkningen (kap 1) viser at det er enighet om de misjonsteologiske forutsetninger.

Betenkningen (kap 2) viser at det også er enighet om forståelsen av ansvaret for misjonsoppdraget: Misjon er hele menighetens ansvar. Praktisk misjonsarbeid ivaretas i vår kirke av misjonsorganisasjonene. Misjonsorganisasjonene er selvstendige og uavhengige i forhold Den norske kirkes organer og skal fortsatt være det. Samtidig er det i dag en felles forståelse av og ønske om at Den norske kirkes organer må engasjere seg sterkere i misjon. Det gjelder både sentralt, regionalt og ikke minst lokalt.

Fleire forhold understreker betydningen av å styrke kirkens aktive engasjement. Misjonsorganisasjonene peker på en utvikling der misjon stadig flere steder lever et mer eller mindre isolert liv i utkan-

ten av menighetens virksomhet. Samtidig er internasjonal diakoni og kirkesamarbeid over landegrenser blitt en økende del av den offisielle kirkes engasjement. Den fragmentering som derved oppstår, vil kunne svekke forståelsen av helheten i menighetens oppdrag. Misjon blir bare en av mange konkurrerende aktiviteter i stedet for en bærende del av menighetens selvforståelse og liv.

Betenkningen (kap 3) konkluderer med at den felles utfordring til misjon må få konsekvenser for forholdet mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes organer. Dette kan bygges ut gjennom økt samhandling og sterkere formalisert samarbeid.

På sentralt plan foreslås «Kontaktforum for Menighet og Misjon» omdannet til et «Samarbeidsråd for Menighet og Misjon». Det bør også utvikles et regionalt samarbeid mellom bispedømmerådene og kretsene. På lokalt plan bør samhandling og samarbeid utvikles mellom misjonsforeninger og menighetsråd.

En stor utfordring vil være å gjøre misjonsengasjementet til de kirkelige organers egen aktivitet, – og ikke bare ha form av en økonomisk støtte til andres – dvs. misjonsorganisasjonenes – aktivitet. Det samme gjelder å få organisasjonene til å fungere fra innsiden i menigheten, – dvs. gjennom Den norske kirkes organer.

Slik saken er behandlet frem til nå, er det bred enighet mellom de sentralkirkelige råd og misjonsorganisasjonene om en rekke sentrale punkter i betenkningen fra KMM. Her kan nevnes noen punkter:

- * Når det gjelder bakgrunnen for å ta opp saken «Menighet og misjon», er det enighet om i fellesskap å bidra til et misjonsengasjement i norske menigheter som skal være levende.
- * Når det gjelder misjonsteologien (kap 1), er det enighet om det misjonsteologiske fundament som dokumentet bygger på.
- * Når det gjelder behovet for samarbeid, er det enighet om at siktemålet må være å få til et nærmere samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes organer.
- * Det er stor grad av overensstemmelse om de sentrale utfordringer for Den norske kirkes menigheter når det gjelder misjon.

Men det er også momenter som ikke er tatt opp i betenkningen fra KMM og som fra de sentralkirkelige råd er viktige for det videre arbeid med saken.

- * Det gjelder spørsmålet om samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes organer i forhold til norsk misjons samarbeidskirker. Forholdet til kirker i andre land må koordineres.

Hvordan kan Den norske kirkes organer og misjonsorganisasjonene opptre mer enhetlig?

- * Det gjelder spørsmålet om samarbeid mellom misjonsorganisasjonene og Den norske kirkes organer i forhold til internasjonale organer vår kirke er medlem av. Hvordan kan norske misjonsorganisasjoner engasjere seg bl.a. i Det Lutherske Verdensforbund (LVF) og bli med i utviklingen av LVFs strategi for misjon? Det gjelder også misjonsorganisasjonenes deltagelse i det kirkefelleskap som LVF utgjør og gjennom dette videreutvikle sitt internasjonale kontaktnett og fellesskap (utfordring fra generalsekretær Gunnar Stålsett under LVFs rådsmøte i Kristiansand 20.–30.6.1993).
- * Det gjelder spørsmålet om hvordan et samarbeid mellom Mellomkirkelig Råd og misjonsorganisasjonene kan utvikles. Den norske kirke ønsker bl.a. å følge opp sitt internasjonale misjonsteologiske engasjement i forhold til misjonsorganisasjonene.

Det er også spørsmål som er nevnt i betenkningen fra KMM, men som trenger en grundigere gjennomarbeidelse.

Det sentrale anliggende her er at dokumentet fra KMM hadde vært tjent med en bredere diskusjon omkring hva som er *endrede* spørsmålsstillinger og *nye* utfordringer i vår tid.

Det trenges en samlet visjon og utfordring til menighetene om viktigheten av et levende misjonsengasjement. Det er selve *situasjonsanalysen* som bør belyses mer utdypende enn tilfellet er i betenkningen «Menighet og Misjon».

- * En slik situasjonsanalyse og samlet visjon bør utvikles i et samarbeid der representanter for alle parter deltar. Med «alle parter» menes alle kirkelige organisasjoner som arbeider med internasjonal diakoni og misjon. Da kan også forholdene legges til rette for å styrke misjonens plass i den samlede utfordring vår kirke står overfor i verden.
- * Det er behovet for at misjonsorganisasjonene gjennomtenker sin arbeidsform og ressursbruk i forhold til norske menigheter. Det gjelder f.eks. behovet for å koordinere hjelpen til bispedømmer og menigheter når det gjelder arbeidet med misjonsengasjementet.
- * Det gjelder behovet for å samle inn opplysninger om det misjonsarbeid som skjer rundt om i landets menigheter og bispedømmer slik at ulike arbeidsmodeller kan vurderes og evalueres.

Betenkningen fra KMM om «Menighet og Misjon» utgjør et meget

viktig dokument i prosessen frem mot å styrke misjonsengasjementet i norske menigheter.

Betenkningen viser at det på mange og grunnleggende punkter er stor og bred enighet mellom de representanter for misjonsorganisasjonene og organer i Den norske kirke som har deltatt i KMM. Behandlingen i landsstyrene i de 3 misjonsorganisasjoner har bestyret dette. Dette er viktig for den videre utvikling av misjonsengasjementet i menighetene og av samarbeidet.

Med betenkningen fra KMM er samarbeidet om felles utfordringer kommet inn i nye og spennende spor. Det er derfor viktig at arbeidet fortsetter.

Det er imidlertid gjennom behandlingen i Mellomkirkelig Råd og Kirkerådet reist nye og viktige momenter i saken som gjør ønskelig og nødvendig å *fortsette samtale- og utredningsfasen*.

Slik saken nå er forberedt fra Mellomkirkelig Råd og Kirkerådet, er den *ikke ferdig utredet* med henblikk på en avsluttende behandling på Kirkemøtet. Det ligger derfor ikke til rette for at Kirkemøtet fatter vedtak som avgjør de spørsmål som ennå er uavklarede i samtalen i «Kontaktforum for Menighet og Misjon».

Det vil derfor være en viktig vurdering hvordan saken – dvs. det felles ansvar for misjon – vil være tjent med at prosessen føres videre.

Slik saken nå står, kan det sammenfattende konkluderes med at de utfordringer som reises, går i to retninger:

- misjonsorganisasjonene utfordres i forhold til Den norske kirkes organer
- Den norske kirkes organer utfordres i forhold til misjonsorganisasjonene.

Det som binder disse utfordringer sammen, er den felles oppgave om misjon.

Kirkemøtet inviteres nå til å drøfte saken som en førstegangsbehandling. Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd vil deretter kunne fortsette samtalen med misjonsorganisasjonene. Kirkemøtet vil få saken tilbake når den anses ferdig utredet.

The mission challenging the church: Report from the National Council to the General Synod

This report from the Church of Norway National Council to the General Synod evaluates and recommends the work done by the Contact Forum for Congregation and Mission, but suggest a few items for further investigation.